

LOTIN TILI TARIXI VA TERMINOLOGIYASI
Sultonjonova Maryam, 119-guruh 2 pediatriya va tibbiy biologiya fakulteti
Ilmiy rahbar: Mahkamov M.H.
ToshPTI, O'zbek tili va adabiyoti kafedrası

Mavzuning dolzarbligi. Lotin tili tarixini biz nima uchun bilishimiz kerak? Lotin tilining tibbiyotda o'rni juda ham katta foizlarni o'z ichiga oladi. Bunga qanday izoh berish mumkin? Tibbiyotda lotin tilining ahamiyati katta.

Mavzuning maqsadi. Lotin tili - hind- yevropa tillari oilasining italiy tillari guruhiga mansub. Italiyaning o'rta qismidagi Latsiy viloyatida miloddan avvalgi VIII asrda yashagan lotin qabilasining tili. Lotin tilining asta- sekin Rim hududidan tashqariga tarqalishi va qadimiy Italiyaning boshqa tillarini siqib chiqarishi miloddan avvalgi IV- III asrlarga to'g'ri keladi. Apennin yarim orolining lotinlashuvi miloddan avvalgi I asrda yakunlanadi. Rim imperiyasining gullab yashnashi, yangi-yangi mustamlakalarning bosib olinishi natijasida lotin tili Shimoliy Afrika, Ispaniya, Galliya, Germaniya, Dunay bo'yi hududlariga tarqaladi. Lotin tilidagi eng qadimiy yodgorliklar miloddan avvalgi III asrga mansub.

Lotin tili qadimiy hind- yevropa tillariga xos, uni xett tili, hind-eron , kelt tillari bilan yaqinlashtiruvchi xususiyatlarini saqlab qolgan. Asosiy fonetik jihatlarida unda unlilar cho'ziqligining fonologik farqlanishiga egaligi, urg'u so'zning oxirgi bo'g'iniga tushmasligi , undoshlarning kuchsizlanib borishi kabilardan iborat.

Morfologik xususiyatlari: fleksiya shakl yasashning asosiy vositasi sifatida foydalanish, fleksiyaning 5 turi mavjudligi , turlanishning 6 kelishikka asoslanishi , fe'llarda 3 xil mayl (indikativ, konyunktiv, imperativ) va 2 xil nisbat (aktiv va o'rta passiv) farqlanishi va boshqa so'z tartibida fe'ldan oxirida keladi. Lotin tili leksikasida yaqin qarindoshlar yoki noqarindosh qabilalar tillarning ta'siri saqlanib qolgan. Lotin tiliga yunon tili, ayniqsa, miloddan avvalgi III-I asrlarda kuchli va davomli ta'sir ko'rsatgan. Lotin tili leksikasi , yunon tili bilan birga , ilmiy terminologiya sohasida hanuz baynalmilal terminlarining yaratishda manba bo'lib xizmat qilmoqda . Qadimgi yunon va lotin tillarining leksik va so'z yasovchi boyliklari (o'zak , prefiks, suffiks) . Hozirgi kunda ham minglab atamalar yasash uchun qurilish materiali bo'lib xizmat qiladi. Ularning ko'pchiligi baynalmilal so'z bo'lib, ikki, uch, undan ko'p tillardagi bir xil ma'noni ifodalash uchun qo'llaniladi. Agar tibbiyot, gigiyena, sanitariya , ortodontiya, stomatologiya, patologiya, patogeneza, etiologiya, remissiya, retsidiv, abscess , kardiografiya kabi minglab lotinizm bo'lmaganda, turli mamlakat hakamlari va olimlari bir - birini qanday tushungan bo'lardi, tasavvur etish ham qiyin.

Lotin tili tibbiyot institutlarida nafaqat mutaxassislikka oid maqsadlarni ko'zda tutib o'rganiladi, u dunyoqarashni, bilim doirasini kengaytiradi. Lotin tili faqatgina tibbiyotda emas, balki boshqa soha mutaxassislari tomonidan ham qo'llaniladi. Ammo tibbiyotda uning o'rni o'zgacha ahamiyatga ega. Lotin tilini bilmagan tibbiyot xodimi bemorning anatomiyasi, kasalliklarning lotincha nomlanishini bilmagan holda bemorga tashxis qo'yishda , uning kasalliklarini ifoda etish hamda davolashda birmuncha xatoliklar va anglashinmovchiliklarga yo'l qo'yishi mumkin.

Xulosa. Lotin tili va uning tarixi tibbiyot xodimi uchun juda katta ma'lumotlar bazasiga ega bo'lishga imkon yaratadi. Lotin tilini bilgan tibbiyot xodimi doimo bemorga aniq klinik terminlar bilan adashmasdan bemorga tashxis qo'yishda qiyinchiliklarga uchramaydi. Lotin tili tibbiyotda yana ham ko'proq ma'lumotlarga ega bo'lib, tibbiyotni chuqurroq o'rganishga imkon yaratib beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Коновалов, А. И., et al. "Современные тенденции органической химии в университетах России." Журнал органической химии 54.2 (2018): 161-360.
2. Nazarova, Gulchexra. "Назарова ГУ ВОЗМОЖНОСТИ ЛУЧЕВОГО ИССЛЕДОВАНИЯ ТАЗОБЕДРЕННЫХ СУСТАВОВ У ДЕТЕЙ ПЕРВОГО ПОЛУГОДИЯ ЖИЗНИ." Архив исследований (2020): 6-6.